

با چین برای عمده آنها ثمربخش بوده است. با توجه به آمار تجارت و همکاری‌های اقتصادی چینی‌ها با همسایگان ایران می‌توان به این نتیجه رسید که حجم تجارت ۸ کشور همسایه - روسیه، عربستان، امارات، عراق، ترکیه، قطر، قزاقستان و عمان - با چین از رابطه تهران - پکن در سال ۲۰۲۲ بیشتر بوده است. در واقع کل ارزش تجارت چین و ایران در پایان سال ۲۰۲۲ در حدود ۱۴ میلیارد دلار بوده که در رتبه‌بندی شراکت با چین در مقایسه با ۱۵ کشور همسایه در جایگاه نهم قرار دارد. به عبارت دیگر از مجموع تجارت ۴۰۰ میلیارد دلاری چینی‌ها با ۱۵ کشور همسایه ما و ایران تنها ۳۰۵ درصد سهم تجارت با ایران بوده است. همچنین رتبه‌بندی شرکای اصلی تجارت چین در جهان نشان می‌دهد که ایران در رتبه ۵۳ تجارت و ۵۰ صادرات به چین قرار دارد. براساس اعلام گمرک کشور چین، سهم ایران در تجارت بین‌المللی چین بسیار کم و در حدود ۰.۵ درصد از کل تجارت خارجی چین بوده که لزوم توسعه روابط دو جانبه با چین از سوی ایران را تأیید می‌کند. بنابراین مشاهده می‌شود که عمده کشورهای جهان به فراخور و مقتضیات سیاست خارجه خود با چین ارتباط داشته و از تقاضای سیری‌ناپذیر این کشور در جهت تجارت استفاده کرده‌اند.

کاهش خام‌فروشی به چینی‌ها در سال ۱۴۰۰

بررسی جزئیات تجارت ایران و چین نشان می‌دهد که عمده کالاهای صادراتی ما به این کشور در ردیف مواد خام قرار دارد و در مقابل کالاهای وارداتی ما شامل کالاهای واسطه‌ای و سرمایه هستند که برای تکمیل صنایع میانی و بالادستی بشدت به آنها نیازمند هستیم. چین به عنوان اقتصادی که پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۳۰ به اقتصاد اول دنیا تبدیل شود، به واردات مواد خام مانند نفت وابسته است و در مقابل صادرکننده کالاهای سرمایه‌ای و مصرفی خواهد بود و این سیاست را نه تنها در مقابل ایران بلکه در مقابل مابقی کشورهای نیز در نظر گرفته است. از سال ۲۰۱۵ به بعد تراز تجاری گروه‌های کالایی چین مؤید این نکته است. بنابراین یکی از چالش‌های افزایش همکاری‌های اقتصادی با چین می‌تواند افزایش خام‌فروشی و وابستگی به این مهم باشد که تبعات آن برای اقتصاد داخلی گریزنناپذیر است. براساس آمارها، تراز تجاری ایران (صادرات غیرنفتی) و چین عموماً به نفع چینی‌ها بوده است و در واقع آنها بوده‌اند که کالاهای بیشتری را به کشور ما صادر کرده‌اند. اما نکته مهم‌تر، ارزش کالاهای صادراتی است

با وجود این صادرات ۱۱.۸ میلیارد دلاری در ۱۰ ماه نخست سال ۱۴۰۱ و بعد از سال ۱۴۰۰ بیشترین صادرات انجام شده در ۱۰ ماهه ابتدایی سال به کشور چین است. عمده محصولات صادراتی ایران به چین؛ نفت خام، پلیمرهای اتیلن و سنگ آهن است. هم‌چنین در ۱۰ ماه نخست سال ۱۴۰۱ در حدود ۱۱.۵ میلیارد دلار واردات از کشور چین ثبت و گزارش شده که در مقایسه با مدت مشابه در سال گذشته از لحاظ وزنی ۱۷ درصد و از لحاظ دلاری به میزان ۹ درصد کاهش را نشان می‌دهد. جالب توجه است که برای اولین بار پس از ۱۵ سال از تجارت ایران و چین، تراز تجاری بین دو کشور در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به نفع ایران تمام شده و این رقم در سال ۱۴۰۰ در حدود ۲ میلیارد دلار و در ۱۰ ماهه نخست امسال تقریباً ۳۰۰ میلیون دلار بوده است. براساس آمارها چین به عنوان یک تأمین‌کننده بزرگ صنعتی به ایران، عمدتاً ماشین‌آلات الکتریکی، تجهیزات پخش، قطعات خودرو، مواد شیمیایی آلی و تایرهای لاستیکی به ایران صادر می‌کند.

لزوم توسعه تجارت ایران با چین

احتمالاً بعد از سفر ابراهیم رئیسی به چین مجدداً بازار موضع‌گیری‌هایی احساسی یا غرض‌ورزانه از فروش رایگان نفت ایران یا اجاره دادن خلیج فارس و تحلیل‌هایی از این دست در داخل کشور داغ خواهد شد. در واقع عده‌ای معتقدند با توافق ایران و چین، کشورمان تحت استعمار چین و کالاهای بنجل چینی خواهد رفت و تبدیل به منبعی برای تأمین مواد اولیه چینی‌ها از نفت و گاز گرفته تا سنگ آهن خواهد شد. این در حالی است که بررسی‌ها نشان می‌دهد ایران نه تنها جایگاه بالایی در مبادلات اقتصادی با چین در مقایسه با دیگر کشورهایان دارد بلکه ارتباط اقتصادی کشورها